

LAKIALOITE 131/2008 vp

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

Lapset itsenäistetään Suomessa hyvin nuorina. Mannerheimin Lastensuojeluliiton mukaan Suomessa vallitsee pärjäämisen kulttuuri, jossa pientenkin lasten odotetaan suoriutuvan tehtävistään itsenäisesti. Tämä voi johtaa siihen, että huolehtimista pidetään ylihuolehtimisena ja lapsia tahattomasti laiminlyödään itsenäistämällä heidät liian aikaisin.

Lapsiasiavaltuutetun mukaan alle 12-vuotiaita lasta ei pitäisi jättää yksin pitkäksi aikaa, sillä itsenäisenkin oloinen koululainen kaipaa vanhempien aikaa. Vaikka lapsi pärjäisi näennäisesti, yksinolo herättää hänessä turvattomuuden tunnetta. Akatemiaprofessori Lea Pulkkinen on tuonut julki huolensa suomalaisten lasten hyvinvoinnista. Pulkkinen mukaan hyvin vakava lapsen kehitykseen liittyvä riski sisältyy ilman aikuisen valvontaa vietettyihin iltapäiviin. Osa lapsista joutuu olemaan yksin kotona tai samanaikaisen seurassa jopa 30 tuntia viikossa arkipäivisin. Pulkkinen on päätenyt tutkimustensa kautta johtopäätökseen, että alle 14-vuotiaan lapsen joutuminen viettämään viikoittain yli kymmenen tuntia ilman turvallista aikuista merkitsee lapselle selvästi kasvanutta riskiä masentua tai ajautua ongelmalliseen käyttäytymiseen. Myös ulkomaiset tutkimustulokset osoittavat hälyttävästi, että yksinololla oli haitallisia vaikutuksia. Chicagon yliopiston professorin Jean L. Richardsonin tutkimusten mukaan jopa 14-vuotiaiden lasten yksinolo enemmän kuin 10 tuntia viikossa oli yhteydessä heikompaan koulumenestykseen, masentuneisuuteen ja päihteiden

käyttöön. Samoin psykologian professorien Alfons Marcoenin ja Luc Goossensin tutkimusten mukaan yksinäisten lasten oli todettu olevan yliedustettuina niiden joukossa, joilla esiintyi depressiivisyyden oireita.

Suomalaisessa kaksostutkimuksessa todetaan, että yksinolon tuntimäärä korreloi mm. seuraaviin asioihin: vaikeus päästä uneen, tyytymättömyys itseän, onnettomuuksiin joutuminen, ajan viettäminen tovereiden kodeissa, nuorten tapaamispaikoissa ja kaupungilla tai kylällä, alkoholia käyttävien tovereiden olemassaolo, oluen ja tupakan myynnin ikärajoitusten vastustaminen, koti-ilmapiiirin ongelmat sekä vanhempien vähäinen tieto siitä, missä nuori viettää aikansa tai miten hän käyttää rahansa.

Yksin vietettyihin tunteihin liittyy myös syrjäytymisen riski, kun lapsi ei kuulu mihinkään ryhmään, ei ole kenellekään tärkeä. Laiminlyöty lapsi jää yksin niin tunteittensa kuin koulutehtäviensäkin kanssa. Jos vanhemmat eivät huomaa, ettei lapsi sitten selviäkään tehtävistään, voi syrjäytyminen alkaa jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Suomalaiset nuoret esimerkiksi aloittavat varhemmin tupakanpolton ja alkoholin juomisen ja käyttävät molempia suurempia määriä kuin ikäisensä Euroopassa.

Suomessa jopa ensimmäisen luokan oppilailta, joista kaikki eivät koulun alkaessa ole vielä 7 vuotta täyttäneitä, edellytetään selviytymistä yksin useita tunteja päivässä. Lasten varhaista itsenäistymistä korostetaan, kun vaihtoehtoa lapses- ta huolehtimiseksi ei ollut. Lasten yksinolo il-

man vanhempien läsnäoloa koulupäivien jälkeen tuli ikään kuin normaaliksi osaksi työ- ja perhe-elämää.

1990-luvun taitteessa suomalaisissa peruskouluissa toimi noin 19 000 harrastekerhoa, joissa saattoi urheilla, harrastaa taiteita tai tutustua luontoon. Koko ajan aikuiset seurasivat ja ohjasivat lasten tekemisiä. Laman aikana kerhoverkostoa karsittiin kovalla kädellä. Tällä hetkellä harrastekerhoja toimii noin 7 000, joista 5 000 on aloitettu tänä syksynä.

Sosiaalipsykologian dosentti Riitta Lahikainen ja professori Pauli Niemelän tekemän tutkimuksen mukaan lapsia kannustetaan olemaan reippaina yksin kotona tai tovereiden kanssa, mutta noin neljäsosa lapsista tuntee olevansa liikaa yksin ja yhtä suuri osa uskoi, että heitä ei kuunneltu. Tutkimustietoa alakoululaisten peloista ja yksinäisyyden kokemuksista oli niukasti, mutta havaintoja oli kylliksi tilanteen vakavuuden ymmärtämiseksi.

Kansainvälisen tutkimuksen puutetta alaluokkalaisten yksinolon vaikutuksista selittää se, että

monissa maissa on laki, joka kieltää lastensuojelun nimissä alle 12-vuotiaiden jättämisen yksin, ja/tai niissä oli muita järjestelmiä, joiden takia suomalaista yksin jättämisen rakenteellista ongelmaa ei niissä esiintynyt. Englannissa sekä Yhdysvaltojen ja Kanadan joissain osissa on käytössä laki, joka ei salli, että alle 12-vuotiaita jätetään yksin. Lapsilla on säännölliset koulupäivät, joihin sisältyy muutakin toimintaa kuin oppitunnit. Koulupäivän rakenne on tehnyt mahdolliseksi äidin ansiotyön osapäiväisenä. Lain rikkomisesta seuraa syyte lapsen terveyden ja hyvinvoinnin vaarantamisesta sekä heitteillejättöstä.

Jokaisella lapsella tulee olla joku aikuinen, joka kuuntelee ja tukee häntä. Tämän vuoksi myös Suomen lastensuojelulakia on perusteltua muuttaa siten, että se ei salli alle 12-vuotiaiden jättämistä yksin.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8 päivänä huhtikuuta 1983 annetun lain (361/1983) 1 §:n 2 momentti seuraavasti:

1 §

Lapsen huolto

Lapselle tulee turvata hyvä hoito ja kasvatus sekä lapsen ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellinen valvonta ja huolenpito. Lapsen kasvatuksessa tulee turvata aikuisen läsnäolo ja val-

vonta lapsen kahdenteentoista ikävuoteen saakka. Lapselle on pyrittävä antamaan turvallinen ja virikkeitä antava kasvuympäristö sekä lapsen taipumuksia ja toivomuksia vastaava koulutus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 26 päivänä marraskuuta 2008

Sari Palm /kd